

Julian Sulowski

"Jesus von Nazareth", Hubert Frankenmöhle, Mainz 1976 : [recenzja]

Collectanea Theologica 48/4, 206-207

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bawa jako narzędzie oddziaływania, doświadczenie w małej grupie, doświadczenie i odkrycie wiary.

Książka jest skierowana do wszystkich kapłanów i ich współpracowników, którzy albo w ogóle nie mają fachowego wykształcenia antropologicznego, albo dość małe. Przedstawione modele psychologiczno-pastoralne mogą służyć teologom i spowiednikom do lepszego rozumienia współczesnego człowieka, jego potrzeb i problemów, i do lepszego pokierowania nim. Autorzy polecają tę książkę przede wszystkim tym, którzy wcześniej odbyli kursy przygotowawcze. Przeznaczają ją również ludziom odpowiedzialnym za formację teologiczną pracowników duszpasterstwa. Autorzy chcą także ukazać za pomocą wypróbowanych modeli możliwość i konieczność ciągłej formacji duszpasterskiej.

ks. Tadeusz Wołoszyn SJ, Warszawa

Hubert FRANKEMÖHLE, *Jesus von Nazareth*, Mainz 1976, Matthias-Grünewald-Verlag, s. 192.

Autor jest świeckim teologiem katolickim, a książkę niniejszą napisał na zamówienie A. Exelera, który jest jednym z inicjatorów serii *Projekte zur theologischen Erwachsenenbildung*. Pozycja stanowi czwarty tom z tej serii. Zgodnie z założeniem serii autor przeznaczył ją na pierwszym miejscu jako pomoc dla tych, którzy urządzają parafialne lub międzyparafialne ośrodki teologicznego kształcenia dorosłych, oraz dla animatorów katechizacji w starszych klasach liceum.

Frankemöhle rozpracował w swej książce pięć wielkich tematów chrystologicznych, szczególnie aktualnych w krajach języka niemieckiego, a może także i poza tymi krajami. Tematy te wyrosły z zapotrzebowania społecznego wielokonfesyjnych skupisk ludzkich zachodniej Europy. Nie ma wprawdzie Jezusa protestanckiego lub katolickiego, luterańskiego czy kalwińskiego, świeckiego lub klerykalnego, ale istnieją różnego rodzaju akcenty w nauczaniu i pojmowaniu osoby Jezusa z Nazaretu. Jedni mocniej podkreślają bóstwo Jezusa, inni kładą większy nacisk na Jego wymagania etyczne. Inaczej również pytają o to, kim był Jezus, ludzie świeccy różnego stanu i zawodu, niż księża i teologowie.

Dla tych racji w owych pięciu tematach chrystologicznych, stanowiących rozdziały książki, autor objął szeroki zakres problemów. W rozdziale pierwszym *Ziemski Jezus czy Chrystus wiary* omawia np. takie tematy szczegółowe jak Bóstwo Jezusa, zainteresowanie Jezusem u ateistów, ziemski Jezus jako Chrystus wiary, czyli prawdziwy człowiek i prawdziwy Bóg, wielość interpretacji osoby Jezusa w Nowym Testamencie i w teologii współczesnej, różnorodność interpretacji w historii Kościoła, przejawiająca się m.in. w sztuce sakralnej, oraz podstawa tej różnorodności obrazów Chrystusa w ziemskim Jezusie. W następnych dwóch rozdziałach autor omawia tradycyjne zagadnienie *Roszczenia Jezusa*, zawarte w Jego postępowaniu i w Jego nauczaniu, oraz chrystologię ukrytą w ewangelicznych opisach postępowania Jezusa i w ewangelicznych ujęciach Jego przepowiadania. Rozdział czwarty poświęcił autor etyce, jaką zastosował Jezus w swoim życiu, oraz wezwaniu ludzi do przyjęcia tej etyki. Wreszcie rozdział ostatni poświęca misterium paschalnemu Jezusa Chrystusa, uwypuklając znaczenie zbawcze Jego osoby dla ludzi wszechczasów i dla świata współczesnego.

Każdy rozdział poprzedzają wskazówki dydaktyczne, projekty celów jednostki tematycznej oraz wskazówki metodyczne. Zamykają zaś temat „bodźce do dyskusji” (w formie pytań, ostrego postawienia problemu lub tzw. zdań kontrastowych, wypisanych z różnych publikacji współczesnych), projekty zastosowania środków audiowizualnych oraz spis literatury pomocniczej, którą należałoby polecić uczestnikom do samodzielnego czytania

w domu. Całość poprzedza rozdział wprowadzający w problematykę ogólną i biblijno-teologiczną kształcenia dorosłych oraz omawiający cele, strukturę i sposoby przeprowadzenia poszczególnych tematów w rozmaitych środowiskach kształcenia dorosłych.

Autor nie zamierzał pisać biografii Jezusa (uważa to za niemożliwe) ani badać szczegółów Jego ziemskiego życia. Nie miał też zamiaru przedstawiać, kim był Jezus dla swoich współczesnych. Raczej usiłował ukazać, kim jest Jezus Chrystus obecnie i jakie znaczenie posiada dla świata. Nie mógł jednak pominąć pytania, za kogo uważał się ziemski Jezus, gdyż w świetle Ewangelii stanowi ono podstawę prawdziwie katolickiej chrystologii. Cele każdej jednostki tematycznej są poznawcze i afektywne, mając za zadanie doprowadzenie uczestników do głębszej wiary w Jezusa Chrystusa i do umiejętności dzielenia się tą wiarą z innymi. Organizatorzy katechizacji dorosłych mogą czerpać z tej książki inspirację przy opracowywaniu odpowiednich materiałów.

ks. Julian Sulowski SJ, Warszawa

Ulrich LUCK, *Welterfahrung und Glaube als Grundproblem biblischer Theologie*, München 1976, Chr. Kaiser Verlag, s. 40.

Broszura zawiera referat wygłoszony przez autora podczas Tygodnia Teologicznego w Bethel, w dniach 7—10 października 1974 r. Istotny jej problem wiąże się z faktem, że w latach siedemdziesiątych zaczęto coraz częściej kwestionować dotychczasowy sposób korzystania z Biblii w teologii i w praktyce duszpasterskiej. Odwraca się zwyczajną kolejność „od wiary do doświadczenia” na ujęcie „od doświadczenia do wiary”. Zgodnie z nową orientacją podejmuje się wysiłek zrekonstruowania przekazu biblijnego w oparciu na fundamentalnym problemie ludzkiego doświadczenia świata. Według tego ujęcia Biblia jest księgą uporania się z ludzkim doświadczeniem świata, a tym samym jest ona świadectwem doświadczenia Boga. Otóż nauki biblijne nie zwracały dotychczas uwagi na to, że tradycja może być tylko wtedy dostosowana do mentalności człowieka, gdy można ją ująć w kontekście dzisiejszego doświadczenia świata przez człowieka. Nauki biblijne nawiązywały raczej do poprzedniej tradycji, uzasadniającej wiarę.

Dotychczas wydawało się, że wystarczy dobra hermeneutyka tekstów, oparta na metodzie historyczno-krytycznej, aby wyjaśnić rzeczywistość tego świata. Obecnie jednak największym pytaniem jest sam człowiek żyjący w świecie przymusów. Nie teksty podlegają hermeneutyce, lecz świat współczesny wraz z jego pojmowaniem naukowym. Toteż zdaniem autora podejście do Biblii musi być empiryczno-krytyczne, a nie historyczno-krytyczne (s. 11 n). Pytanie istotne brzmi: jak teologia biblijna może się przyczynić do zrozumienia rzeczywistości? (s. 15).

Według autora, zadziwiająca jedność orędzia biblijnego polega na ustosunkowaniu się kolejnych autorów do specyficznego doświadczenia, będącego udziałem człowieka żyjącego w świecie. Doświadczenie to nazywa Luck „doświadczeniem świata”, rozumiejąc przez nie doświadczenie, które wiąże się z życiem każdego człowieka i wyprzedza jakąkolwiek refleksję. Doświadczenie świata wyprzedza także „rozumienie i interpretację tekstów”, gdyż jest ono warunkiem i założeniem dla powstania tradycji i tekstów utrwalających tradycję. Orędzie biblijne otwarte jest przeto, zdaniem autora, na pytanie o uporanie się z doświadczeniem świata. Z tego punktu widzenia można, według niego, lepiej zrozumieć wypowiedzi Biblii na temat stworzenia, antropologii, chrystologii, soteriologii i eschatologii. Nie chodzi tu jedynie o doświadczenie wiary. Przez doświadczenie świata człowiek bowiem staje się tym, czym jest. Stąd autor chce rozpatrywać wiarę w kon-